

Megérkeztek a külföldi táncosok

Tegnap megérkezett Szegegre a Folkdance Underground (USA) és a Danzeel Salzkotten (NSZK) együttes a néptáncfesztiválra. A csoportokat az Apáthy Kollégiumban szállásolták el a rendezők. Napközben a város érdekeségeivel ismerkedtek a külföldiek, este pedig a környék néptánc-együtteseivel találkozhattak. Az amerikaiak a Tápai Népi Együttessel léptek fel a helyi művelődési házban, az NSZK-beli együttes pedig Üllésen szerepelt. Ma dél-

után 5 órakor kezdődik a Dugonics téren a fesztivál megnyitó tértánc, melyen a két külföldi együttesen kívül részt vesz még a Szinavölgyi Vasas, a Bálint Sándor, a Délép Nap-sugár és a Szeged Tánc-együttes is. Este fél 9 órai kezdettel négy táncscsoport tart bemutatót az újszegedi szabadtéri színpadon. Este 10 órától pedig tánc-házba várnak minden érdeklődőt az újszegedi Vi-gadóra.

Karcsúságok

A tavalyihoz képest sokat karcsúsodott *A bestia*. S nem arról van szó, mintha ugyanazt a túlsúlyos hölgyet gyömöszkölték volna holmi szorosabb fűzőbe; ez leadta a túlsúlyt, látszik, hogy szakszerű masszázs, jóféle megdolgozás eredményeként, és még a jótékony sebészkes is működött, a plasztikai műtét sikerült. Magyarán: a tavaly még kócos-szeles féktelenséggel szanaszét ágazó sztori egyenesvonalúbb lett, az agyonbonyolított játékból egyszerűen kinyisszantották a főlősleges részleteket, a többi feszezsebbre, rövidebbre

fojták. Fölgyorsították a tempót. Teljesen eltűnt a direkt aktualizálás, s lass csodát, Báthory Erzsébet egykori koncepció perének így lettek igazán modern koholt peres reminiscenciái.

Az igen hasznos dramaturgiai beavatkozások (*Böhm György*) számát már csak eggyel szaporítanám: ennek a majdnem új darabnak a legvégét még kioperálnám... Nemcsak izlésbeli indokokat lehetne találni ehhez az utolsó mű-téhez (bárha elismerem, a szerzőknek — *Csemer Géza, Szakcsi Lakatos Béla* — bizonyos szórnyen fájdalmas volt a többi is); hanem dramaturgiai racionalitásokat.

De minek keressünk a kákán is csomót! Legyen elég, hogy *A bestia* sokkal nézhetőbb, helyenként egyenesen élvezhető rockopera lett. *Nagy Anikó* jóval felegyelmezettebb és kidolgozottabb teljesítményt nyújt a kettős szerepben, mint tavaly, s megmaradt az összes profi produkció, úgy mint *Sasvári Sándor* és *Malak Andrea* szerelmi kettőse, *Kaszás Attila* kakastollas lovagja, *Vikidál Gyula* nádora, *Csuha Lajos* bolondja. Eleven s hatásos jelenete a csepürágóknak (*Nagy Zoltán, Varga Rita, Petridisz Hrisztosz, Mezödi József*), amikor felidézik a

Nagy László felvétele

A csepürágók (középen Nagy Anikó)

csejthei várban törtétek legendáját. A bandatagok (*Szabó László, Borbély Sándor, Mitse Rita*, és különösen *Csengeri Ottilia*) produkcióját nyugodtan a mű-faj reprezentánsának nevezhetjük. A rockhorror fő erőssége most is a koreográfia, *Imre Zoltán* munkája. A zenei stílusjegyeknek kiszolgáltató, és a sztorit követő-segítő mozgásvilág az előadás több pontján élvezetesen szellemes elemekkel dús, a csúcspontoknak számító jelenetek záró állóképei hatásosan, fantáziával komponáltak. A „legyen-gébb lánccsem” változatlanul a darab textusa. (Néhány operaelőadáson mulat-

hat ilyenformán az ember, amikor „kihallani” a rosszul magyarra fordított, kínrímekekkel tarkított szöveget; ám ott általában jó zenék takarják előzékenyen a szöveggyengéket.)

Egy szó, mint száz: *A bestia*-felújítás talán megérte a fáradságot és a kiadást; nem kellemetlen nyáresti szórakozás megtekinteni e *Sík Ferenc* által celebrált színi produkciót. De: ennyi.

Ahogy a nézőtéri teltséget szemmel mérjéskeltem, úgy tetszik: megfelel az igényeknek. Melyek tán szintén karcsúsodnak mostanában...

Sulyok Erzsébet

Demokráciát kívánt a román népnek

Elhunyt Bihari László

68 éves korában érte a halál. Életének utolsó néhány évét töltötte Szege-den. Életútja azonban messze túlmutat városunk határain.

Erdély szülőtte volt. Küzdelmes, megrázkódtatásoktól sem mentes sorsa szülővárosától, Déstől Margitán, Nagyváradon, Zilahon, Bukaresten keresztül Budapestre, majd Szegedre vezérelte.

Széles látókörű, európai műveltségű, nyílt, tiszta szívű, igazságszerető emberként becsülték, akik ismerték. Erdély szülőteként magától értetődő volt számára az együttélő népek — magyarok, románok, németek, szerbek — egymásra utaltságának, barátságának és összefogásának a gondolata. Gyűlölte a társadalmi igazságtalanságot, a kisebbségek elnyomását, a nacionalista megkülönböztetést. Baloldali érzelmű ember, humanus érzületű, demokratikus szemléletű kommunista volt. Mint fiatal köztisztviselő segítette az 1940-es évek elején szülőföldjén a kommunista mozgalmat. 1945-ben lépett be a Román Kommunista Pártba. Öszintén hitte, hogy a párt küzdelmei eredményeként igazságos, demokratikus társadalmi rend jön létre. Az újságírás és a könyvkiadás eszközeivel igyekezett eszményei megvalósulását elősegíteni. Dolgozott az „Ifjúmunkás” című, romániai magyar nyelvű lap főszerkesztőjeként. Tíz évig vezette az RKP Központi Bizottságának kiadói alosztályát. A Romániában élő népek, nemzetiségek kulturális felemelkedését, könyvkiadásának ügyét szolgálta a Kiadói Főigazgatóság vezetőjeként, majd a „Litera” Könyvkiadó igazgatójaként. A legjobb szándékkal, a legőszintébb hittel tette a dolgát. Sokat tett a román-magyar könyvkiadásért is. Munkáját magas kitüntetésekkel ismerték el.

Életpályája azonban 1970-ben tragikusán megtört. A humanus, toleráns, demokratikus beállítottságú ember szembe került az akkor már Ceausescu nevével fémjelzett politika antihumanus, diktatorikus, a nemzetiségeket egyre inkább elnyomó megnyilvánulásával. Konfliktusa a rendszer vezetőivel szinte törvénytörő volt. Felemelte szavát az elveivel ellentétes nemzetiségi poli-

tika megváltoztatásáért, a kedvezőtlen tendenciák visszafordításáért. Esménye a Petru Groza által 1945-öt követően képviselt demokratikus nemzeti koncepció volt. Nemzeti táncadóként levelekkel, memorandumokkal fordult feléles román vezetőkhez, köztük az RKP főtáncához. A diktatorikus román vezetés válaszul arra akarta kényszeríteni, hogy a „Scinteia” hasábjain írja meg: Romániában „megoldódott” a nemzeti probléma, s mindez a főtáncárnak köszönhető. Bihari László egyenes jellem volt, megtagadta a cikk megírását, fenntartotta kritikai véleményét. Leváltották, állásából elbocsátották. Utóára került, csak rikkancsként tudott elhelyezkedni. A megtorlás családjának tagjait is sújtotta: feleségének is mennie kellett korábbi munkahelyéről, két fiát kizárták az egyetemről, lányát a gimnáziumból. Hogy családját mentse, és a további megpróbáltatásoktól megóvja, 50 évesen, 1971 őszén Magyarországra költözött, odahagyva szülőföldjét, harcait, barátait, reményeit. Budapestre kezdett új életet, biztosított családjának rendezett életkörülményeket, tisztas megélhetést.

A megaláztatást azonban sohasem heverte ki igazán. Elvei, törekvései érdekében Magyarországon is próbálta megtenni, amit lehetett. 1988. augusztus 16-án a Magyar Hírlap közölte Grósz Károly főtáncár—kormányfőhöz intézett nyílt levelét. Kérte Grósz Károlyt, próbáljon szót érteni a román vezetőkkel a nemzeti-ségi kérdés megoldása és a falurombolás leállítására érdekében. Leveléből kicsendült, megbecsüléssel gondolt a román népre: „Egy nép sohasem lehet rossz, egy nép csak jó lehet. Az a véleményem, hogy a román különösen jó lelkületű, szorgalmas, családzerető, a szomszédját mindig kisegítő, humorérzékkel megáldott, istenfélő nép.” Nekünk, olykor előítélettel rendelkező magyaroknak szánta a figyelmeztetést: „Csak keveset, nagyon keveset tudunk a román népről, s mindarról, amit a román szellemiség nyújtott Európának, az egyetemes kultúra fejlődésének.” Demokráciát kívánt a román népnek. Mint írta: „A demokráciát nélkülöző népe-

ket könnyen lehet manipulálni. A diktatúrákban különösen a nacionalizmus bizonyult hatékony módszernek a gazdasági és egyéb gondok levezetésére.”

Bihari László egyik kezdeményezője volt a Szegeden, 1988. szeptember 30-án rendezett, a romániai falurombolás ellen szót emelő tömegdemonstrációnak.

Ez év elején felvillanyozta a hír, hogy hat román veterán kommunista nyílt levélben emelte fel szavát az elnyomás, a diktatúra ellen. Személyesen ismerete, és már korábban is nagyrabecsülte mindegyiküket. Egyikük, Silviu Brucan, a „Scinteia” egykori főszerkesztője, egyben közeli barátja is volt, de amióta ő Magyarországon élt, nem találkoztak. Most nyílt levélben üdvözölte régi barátjának és társainak bátorságát: „Hiszek benne, hogy a „hatok” hősiességű kiállása és az igazság világáig kürtölése milliókat fog felrázni és cselekvésre készíteni... Bár idős és beteg vagyok, mégis üzenem Neked: a román demokrácia győzelme utáni huszonnégy órában belül találkozunk Bukarestben...”, hogy ígyünk egy pohár italt a román nép boldogulására, és a magyar —román barátságra.” Sajnos, ezt a találkozást már nem érthette meg.

Az MSZMP tagjaként, népfrontaktivistaként, szűkebb környezetében közéletében is részt vállalt a belvárosi III/B pártalapszervezetben, a Hazafias Népfront szegedi III. kerületi bizottságában. Nyitottságát, demokratikus értékrendjét bizonyítja, ahogyan üdvözölte a hazánkban kibontakozó demokratikus megújulást. Részt vett az MSZMP-reformkör alakuló összejevételén, és több vitáján. Biztatta a párt megújulása érdekében fellépő fiatalokat. Minden megpróbáltatás, csalódás ellenére hitt a szocializmus eszméjében, de csak úgy, ha megvalósítását a demokrácia és a humánus jellemzi.

Régóta betegeskedett. 1989. július 14-én hunyt el Szegeden. Emlékét kegyelettel megőrizték.

Lovászi József

Bihari László temetése 1989. július 24-én, hétfőn 12.00 órakor lesz Szegeden, a Belvárosi temetőben.

Ébredj Petőfi, sírodat ássuk!

Mégiscsak ágyban, párna között halt volna meg a Petrovics család s a magyar nép nagy fia? A segesvári hős, kinek testén úgy lehet fűző paripák száguldottak, de a ki nem vívott diadal után a cári csapatok nem hagyták őt ott összetörve, hanem összecsomagolták, kocsi-ra rakták és elhurcolták, messze földre. S ki tudja, hogyan élte le a következő évtizedeket a verseket fabrikáló magyarszki, kit tán megmosolyogtak a derék szibériaiak, ha idős korában azzal dicsekedett, hogy egy Európát megragadó forradalom koszorús költője volt egykoron. Lehetne elmélkedni, hogyan, miként változna meg a Petőfi-kép, ha kiderülne, tényleg a Nemzeti dal költőjének csontjait lették meg az antropológusok Barguzinban. Az irodalom-történetesek között nyilván harc indul majd, hogyan értékeljék át a Petőfi-életművet. Hogyan értelmezzék a versek morális vonatkozású üzenetét. S az eddig oly következetesnek látszó forradalmár-magatartást.

Vitatkozzon a szakma, talán nem is árt, ha néhány közepeszerű tudós kényelmes székét megingatja az új adalék.

En inkább azon gondolkodom el, hogy mi, Petőfi unokái, hogyan is viselkedünk mostanában. Hogyan rángatjuk ki a sírból a történelmet naponta. Hogyan ássunk új sírokat halottainknak, azt gondolván, attól lesznek ők jobbabbak vagy rosszabbak, hogy mi most milyen fejűt bigygyesztünk csontjaik fölébe. Mert minden valamirevaló történelmi személyiséget a maga jelenkorának szemével kíván látni az utókor. S így van ez rendjén. Minden nemzet csak a saját koráért vállalhat felelősséget, de ha annak külsinét vagy belbecsét erősíteni kívánja, kénytelen a múlt példáit is megidézni. Kénytelen hasonlítani önmagát régebbi énjéhez. S ha ezt jó sokáig nem engedik neki láthatatlan, öncsaló erő, akkor ez az igény még inkább fokozódik benne. Végül felszántja a földet, hogy mielőtt beüleltetné a jövő palántáját, a régi, rothadó gyöke-

rekől kihámozza, mi termett benne eddig. S amint a földben egyre mélyebben szánt, egyre jobban érzi, tulajdonképpen az önigazolás göröngyeit keresgéli. Mi most olyan múltat s olyan múltbéli hősokeket szeretnénk látni, akik legalább olyan esendők, mint mi vagyunk.

Lehet, hogy nekünk most nem Petőfi Sándorra, a tiszta, hibátlan forradalmárra van szükségünk? S miután ennyi idő távlatából semmi olyat nem tudunk rábizonyítani, ami tökéletességét, nagyságát megkurtíthatná, hát meghosszabbítjuk az életét? Elvesszük tőle a korai, hősi halált, kijelöljük a sírját a földgolyón. Netán újra temetjük. De az utóbbi már nem is lényeges. Úgy csinálunk, mint a gyermek, aki kiszedi játékmackója gyomrából a brummogó szerkezetet, hogy megnézzze, honnan jön a hang. S hogy vissza tudja-e rakni, az már nem érdekli. Anynyi mindent és mindenkit temettek el a tudtunk, a részvételünk, a részvételünk nélkül az utóbbi néhány évtizedben, hogy most minden ki akarunk kaparni a földből, hogy legalább a maradékával szembesüljünk az igazságnak. S ez természetes. Csak vajon vissza tudjuk-e temetni tisztességgel azt, akit kiástunk? Vajon a mi utódaink nem akarják-e majd megint máshova temetni őket, nagyobb emlékművet emelni föléjük, vagy éppen jeltelenné tenni az általunk megszentelt sírhe-lyeket?

De térjünk vissza a márciusi ifjak vezéréhez, s nézzük meg, miért nem hagyjuk őt nyugodni békében. Talán zavar bennünket, hogy semmi ellentmondást nem találunk körülről? S talán mert olyan események főszereplője volt, melytől óvakodni kíván mostanság a magyar nemzet. Mert valljuk be, nem a szangvinikus politikusra van most szükségünk. S ha bizonyosodik, hogy a lánglékű költő, aki a királyokat akarta akasztgatni, s ágyúdörejes csatamezőn kívánt meghalni, végül csúfos rabságban, magát megadva fejezte be életét, talán megnyug-

szunk kicsit. Lám, lám, hát mégsem kell annyira szégyenkeznünk esendőségünk, dicstelenségünk miatt. Úgy tűnik, megnőtt bennünk a deheroizálás igénye. Kicsit irigyek vagyunk a történelem pozitív hőseire. Ez is törvénytörő. Hiszen akarva, akaratlan lettünk egy dicstelen kor mellékszerelői: Mindnyájan bepiszkolódtunk, nem csoda hát, ha nem nagyon hiszünk elődeink tisztaságában sem. Mohón keressük bűneiket, hogy a magunkét elfedjük, vagy kibebicskáljuk velük. Persze újabb hősokeket is állítunk kapkodva a ledöntött bálványok helyibe. Őket még nem nagyon ismerjük. S őket is a lelkiismeret nevezte ki egyelőre, vagy végleg hősnek, ki tudja? Mert fantomokat is témetünk újra a bűnbánat pompájával. Úgy, hogy két generáció azt sem tudja, kik nyugszanak a koporsókban.

A klasszikus költő életművét viszont tanítják az iskolában. Őt mindenki, tartozzon bármilyen párt-hoz, vagy politikai csoportosuláshoz, egyértelműen hősnek tartotta eddig. S most sok pénzért, óriási munkával komoly szakemberek be fogják bizonyítani nekünk, hogy Petőfi Sándor kisszerű emberek mélygyengülésben halt meg, régen elfeledve eszméit, mellyel egykor talpra szólította a magyart. S ha kiderül, hogy mégsem ő nyugszik abban, a tőlünk több ezer kilométerre domboruló sírban, akkor nyilván keresünk majd valaki mást, akiről bebizonyíthatjuk, hogy nem is volt olyan felettünk álló, tőlünk kü-lönb ember. Még az is lehet, hogy pont egy olyat választunk ki, akit nemrég nevezünk ki annak. Ja, kérem, nem élünk a legendák korában.

S ha lesz elég pénz hozzá majd egy-egy jó szándékú magyar újmágnásnak, minden igazságot ki fogunk deríteni. Különböző expedíciók indulnak majd kutatni, akár a földgolyó túljá-dalára is. De az is lehet, hogy csak a 10 másik oldaláig jutnak el.

Pacsika Emília